

משך חכמה

פרשת כי תשא, פסקא לח - מב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - כד טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

יחיד. וכמו דאמרו בעבודה זרה דף נג, ב דארץ ישראל מוחזקת להם, ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ואשירות הוּו מחובר לקרקע, רק דמתסרו משום דכיון דפלחו לעגל גלו דניחא להו, והוי כעבודת כוכבים ומזלות של ישראל דלא מהני ביטול (עבודה זרה נב, א), לכן רק הני דהוי עד עשיית העגל בעי שריפה, אבל דבתר כן לא בעו שריפה, לכן רק של יושב הארץ (פסוק יב), שכעת יושב בארץ, אבל מזבח ומצבה דבתלוש, מיתסרי, דבתר העגל גם כן, עיין שם, ודו"ק².

ומצבה לא הקשו בש"ס איך נאסרו, דכיון שהם תלושים ולא מחוברים לקרקע אינם שייכים לישראל, ויכולים העמים לאוסרם. ועל פי זה יתבאר הכל, דיושב הארץ היינו אלו שדרים עכשיו בארץ ישראל, ולא לאחר מכן, אבל העמים הם אלו שדרים שם כל הזמן, לפיכך דקדק הכתוב לכתוב על מזבח ומצבה לשון רבים, שהם נאסרו מחמת העמים, אפילו אלו שהיו לאחר מעשה העגל, כי הם תלושים, אבל על אשירה נקט לשון יחיד, דדוקא אשירה של יושב הארץ עכשיו, נאסרה, ולא של העמים שדרו בה לאחר מכן, ומיושב הכל בסייעתא דשמיא.

² **תמצית דבריו: יש להקשות, מדוע כתוב מזבח ומצבה בלשון שהם של רבים, ואשירה בלשון שהיא של יחיד. והביאור בזה, דאשירה שמחוברת לקרקע, לא נאסרת על ידי העמים, כי ארץ ישראל מוחזקת להם, ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו, אבל בשעה שעבדו לעגל נאסרו האשירות, כי אז היה ניחא לישראל בעבודה זרה, וכשחזרו בתשובה כבר לא ניחא להו, ומחמת ספק שלא ידוע איזה אשירה מזמן העגל ואיזה מאחרי כן, נאסרו כל האשירות, לכן דקדק הכתוב לומר אשירה בלשון יחיד, שזה עולה על יושב הארץ, היינו שיושב עכשיו בארץ ולא לאחר מכן. אבל מזבח ומצבה נאסר תמיד, כי הוא תלוש ואינו שייך לקרקע, לכן כתוב בלשון רבים, ועולה על העמים הכתובים בפסוק יא.**

[לח]

(לד, יא-יג) - (יא) שָׁמַר לָךְ אֶת אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם הַנֶּנִּי גֵרֶשׁ מִפְּנֵיךְ אֶת הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרָזִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי: (יב) הַשָּׂמַר לָךְ פֶּן תִּכְרַת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אִתָּה בָּא עֲלֶיךָ פֶּן יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבְּךָ: (יג) כִּי אֶת מִזְבְּחֹתֶם תִּתְּצוּן וְאֶת מִצְבְּתֵם תִּשְׁבְּרוּן וְאֶת אֲשֵׁרֵי תִכְרֹתוֹן:

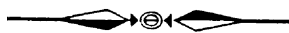
מדוע כתוב מזבח ומצבה בלשון שהם של רבים, ואשירה בלשון שהיא של יחיד

(לד, יג) כי את מזבחותם תתוצון כו', של האמורי והכנעני כו'. ואת אשירי תכרותון, פירושי¹, של יושב הארץ. לכן באו בלשון

¹ [לח] (לד, יא-יג) - (יא) שָׁמַר לָךְ אֶת אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם הַנֶּנִּי גֵרֶשׁ מִפְּנֵיךְ אֶת הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרָזִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי: (יב) הַשָּׂמַר לָךְ פֶּן תִּכְרַת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אִתָּה בָּא עֲלֶיךָ פֶּן יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבְּךָ: (יג) כִּי אֶת מִזְבְּחֹתֶם תִּתְּצוּן וְאֶת מִצְבְּתֵם תִּשְׁבְּרוּן וְאֶת אֲשֵׁרֵי תִכְרֹתוֹן, ע"כ. יש לדקדק בפסוק יג, דעל מזבח ומצבה נקט שהם של רבים "מזבחותם", "מצבותם", אבל על אשירה נקט שהם של יחיד, "אשירי" ולא כתוב "אשירהם". ונראה, דמזבח ומצבה עולה על העמים שבפסוק יא, שהם רבים, ועל זה אומר "מזבחותם", "מצבותם", ואשירי עולה על פסוק יב, דכתיב בלשון יחיד "יושב הארץ".

אבל הא גופא קשיא, מדוע מחלק הכתוב ביניהם, שמזבח ומצבה מתייחס לעמים, ואשירה ליושב הארץ. ועוד צריך ביאור, מי הוא יושב הארץ שעליו אמרה תורה שלא יכרות עמו ברית, הרי כל העמים כתובים בפסוק יא. אבל הביאור בזה הוא על פי המבואר בעבודה זרה נג, ב, דהקשו מדוע ציוה ה' לשרוף את עצי האשירה שעבדו אותם העמים הדרים בארץ ישראל, והרי לא נאסרה בעבודתם, שה' נתן את הארץ לאברהם ליצחק וליעקב, והיא מוחזקת לאבותינו, ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו. ותירצו, שכיון שישראל עבדו לעגל, היה ניחא להו בעבודה זרה, ועובדי כוכבים עשו שליחותם, לכן נאסרו, ולכן לא מהני ביטול עבודה זרה, כי עבודה זרה של ישראל לא מהני ביטול, כמבואר בעבודה זרה נב, א, וכיון שעשו שליחותן, הרי הם עבודה זרה של ישראל.

וזה דוקא באשירה שעבדו בזמן שעשו את העגל, אבל לאחר מכן שחזרו ישראל בתשובה, כבר לא יכולים הגויים לאסור את האשירות, אלא שכיון שאין ידוע איזה אשירה היא מלפני מעשה העגל, ואיזה לאחר מכן, נאסר הכל מספק, כך מבואר שם בסוגיא. וכל זה דוקא באשירה, אבל על מזבח

[לט]

משך חכמה

פרשת כי תשא, פסקא לח - מב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - כד טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

איסורים שלהם [בעבודה זרה דף סד, א]. ולכן לעולם מקרי
אלהיהן בלשון נקבה, ולא אלהיהם במ"ם, דמוסב על הבנות, אף
כי יזנו בניך, ודו"ק⁴.

[מ]

(לד, כא-כב) - (כא) שִׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשָּׁבֵת
בְּחַרִישׁ וּבְקִצִיר תִּשָּׁבֵת: (כב) וְחַג שְׁבַעַת תַּעֲשֶׂה לָּךְ בְּפוּרֵי קִצִיר
חֲטִיטִים וְחַג הָאֲסִיף תִּקּוּפַת הַשָּׁנָה:

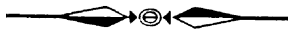
מדוע כתוב חג שבועות, ולעיל בפי' משפטים כתוב חג הקציר. ומדוע כתוב חג
האסיף ולא חג הסוכות

(לד, כא) בחריש ובקציר תשבועות. מה⁵ חריש רשות, אף קציר

ממון על העבודה זרה.

ועל פי זה מבואר הכל היטב, דבכונה כתוב "אלהיהן" בנו"ן, ללמד, שגם
אחרי שיזנו הבנים אחרי העבודה זרה, לא יהיה להם בעלות ממונית עליהם,
כי אסורים בהנאה, ודמיהן גם אסורים בהנאה, אבל יהיו שייכים ממונית
לבנות.

⁴ תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע כתוב אלהיהן בנו"ן, והרי
הבנים זנו אחרי עבודה זרה, והיא עבודה זרה שלהם, והיה לכתוב
"אלהיהם" במ"ם. ונראה, דכיון שעבודה זרה אסורה בהנאה,
אין ישראל יכול להיות בעלים על דבר האסור בהנאה, אבל הגוי,
אף על פי שאסור לעבוד עבודה זרה, מותר למכור ולהנות מדמיה,
ולכן יש לו דין ממון על העבודה זרה, לכן כתוב "אלוהיהן" היינו
של הבנות בנו"ן.

[מ]

⁵ [מ] (לד, כב) "וְחַג שְׁבַעַת תַּעֲשֶׂה לָּךְ בְּפוּרֵי קִצִיר חֲטִיטִים וְחַג הָאֲסִיף תִּקּוּפַת
הַשָּׁנָה", ע"כ. יש לדקדק: א. מדוע לעיל בפרשת משפטים (שמות כג, טז)
כתוב חג הקציר וכאן חג שבועות. ב. מדוע נקרא כאן חג האסיף וברוב
מקומות חג הסוכות.

ונראה, בהקדים הא דהקשו חז"ל על פסוק כא, דכתיב "שִׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד

[לט]

(לד, טז) וְלִקְחַתְּ מִבְּנֵיתִי לְבָנֶיךָ וְזָנוּ בְּנֵיתִי אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ אֶת
בָּנֶיךָ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן:

כיון שהזנו את הבנים, הרי היא עבודה זרה של הבנים, ומדוע כתוב בסוף הפסוק
"אלהיהן" בנו"ן

(לד, טז) וזנו בנותיו אחרי וכו' והזנו את בניך אחרי אלהיהן.
דישראל³ לא קני בעבודת גילולים דאסורה בהנאה. ויעוין מגן
אברהם סימן תקפו (ס"ק ה), ואין כאן מקום להאריך. רק דעובד
גילולים לא אסור ליה ליהנות מעבודה זרה, ולגבי ידיה ממון
גמור הוי, וכמו דשני רבה בר אבון להני דמגיירי לאיזבוני

³ [לט] (לד, טז) וְלִקְחַתְּ מִבְּנֵיתִי לְבָנֶיךָ וְזָנוּ בְּנֵיתִי אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ אֶת
בָּנֶיךָ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן", ע"כ. יש לדקדק, דבשלמא בתחלת הכתוב, דכתיב
שיזנו בנותיו אחרי עבודה זרה, כתוב "אלהיהן" בנו"ן, שהיא עבודה זרה
של הבנות, לכן כתוב בלשון נקבה, אבל לאחר מכן שהזנו את הבנים, הרי
היא עבודה זרה של הבנים, והיה לכתוב "אחרי אלהיהם", במ"ם, שהרי
הבנים זנו אחרי עבודה זרה ושלחה היא.

ונראה, דישראל לעולם אינו יכול לזכות בעבודה זרה שתהיה שלו, שכיון
שאסורה בהנאה, אין בעלות על איסור הנאה. ואם תאמר, והרי איתא
בעבודה זרה (מב, א) דישראל אינו יכול לבטל עבודה זרה של עובד
גילולים, גזרה שמא יגביה אותה לפני הביטול, ויקנה אותה, ועבודה זרה
של ישראל אין לה ביטול, הנה מבאר שישראל יכול לקנות עבודה זרה. הא
לא קשיא, דמבואר במגן אברהם (תקפו, ס"ק ה) שאף על פי שהישראל אינו
קונה אותה, מכל מקום, כיון שחייב באחריותה על ידי ההגבהה, נחשבת
שלו לענין שאין לה ביטול, אבל לענין דין ממון, לעולם לא יהיה לישראל
בעלות ממונית על עבודה זרה.

אבל הגוי, אף על פי שגם הוא אסור לעבוד עבודה זרה, שהיא מז' מצוות
בני נח, מכל מקום, מותר לגוי למכור עבודה זרה ולהנות מדמי המכירה,
כדאיתא בעבודה זרה (סד, א) שאם עובד גילולים מכר עבודה זרה מותר לו
להנות מהדמים, ולכן רבה בר אבון היה אומר לאלו שבאו להתגייר שימכרו
את העבודה זרה שלהם לפני שמתגיירים, כדי שיהנו מדמי המכירה, וכיון
שגוי יכול למכור את העבודה זרה ולהנות מדמי המכירה, יש לו דין בעלות

משך חכמה

פרשת כי תשא, פסקא לח - מב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - כד טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

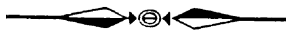
[מא]

לד, כג-כד) - (כג) שלש פעמים בשנה יראוהו כל זכורך את פני
האדון ה' אלהי ישראל: (כד) כי אוריש גוים מפניך והרחבתי את
גבולך ולא יחמד איש את ארצך בעלתך לראות את פני ה' אלהיך
שלש פעמים בשנה:

מדוע כאן הבטיח ה' שלא יחמוד איש את ארצך, ולעיל בפ' משפטים שציוה
להעלות לרגל, לא הבטיח הבטחה זו.

לכתוב "חג האסיף" ולא חג הסוכות, דכיון דלעיל מרמז על תשלומי
שבועות, מרמז גם על תשלומי סוכות, שאינם תלויים בסוכה, אלא אפילו
בשמיני עצרת שאין סוכה יש תשלומים לחגיגת סוכות, לכן קורא לחג
הסוכות, חג האסיף, שגם שמיני עצרת הוא חג האסיף והוא בכלל שבועת
הימים הראשונים, ומיושב דקדוק ב' בסייעתא דשמיא.

⁶ תמצית דבריו: ליישב, מדוע כתוב חג שבועות, ולעיל בפ'
משפטים כתוב חג הקציר, ומדוע כתוב חג האסיף, ולא חג
הסוכות. ונראה, דדרשו חז"ל על פסוק כא לעיל, דבא ללמד
שקציר של העומר דוחה שבת. וזה יהיה רק באופן שחל קרבן
העומר בשבת, ומצוה לקצור את העומר בליל שבת. ואז גם בהכרח
יחול חג השבועות בשבת. ובשבת אין להקריב קרבן חגיגה, אבל
יש לו תשלומים כל שבעה, ולמדו חז"ל תשלומי חג השבועות
שבעה, מדכתיב בפ' ראה "חג המצות חג השבועות וחג הסוכות",
הקיש הכתוב חג השבועות לחג המצות, שיש לו תשלומין כל
שבעה. לכן כתוב כאן חג השבועות, לרמז על ההיקש הזה, שגם
שם כתוב חג השבועות, שבאופן שחל שבועות בשבת, יש לו
תשלומים כל שבעה. ולכן כתוב על סוכות חג האסיף, לרמז
שתשלומי חג הסוכות אינם תלויים בסוכה, שקיימא לן שאפילו
בשמיני עצרת יכול להשלים חגיגה של סוכות, לכן קורא לו חג
האסיף, שגם עצרת נקרא חג האסיף.

[מא]

רשות, יצא קציר העומר שהוא מצוה (ראש השנה ט, א). מיירי
דחל העומר בשבת, אם כן שבועות אימת בשבת, ואז אין חגיגה
וראיה קרבין שאינן דוחין השבת, ויום טבוח אחר השבת (חגיגה
יז, א), לכן כתיב חג שבועות, שהוא על תשלומין כל שבעה וכדיליף
ריש ראש השנה (ד, ב), והחגיגה קריבה בתשלומין, לכן לא כתיב
חג הקציר כמו במשפטים (כג, טז) ודו"ק. ולכן כתיב חג האסיף,
להורות דאף שמיני לתשלומי חגיגה (חגיגה ט, א), אף שאין בו
סוכה⁶.

וביום השביעי תשבתי בקריש ובקציר תשבתי, מדוע דוקא בחריש וקציר
תשבתי, והא בשבת יש לשבות מכל המלאכות, ודרשו חז"ל בראש השנה
(ט, א), דבא ללמד, שכשם שאין חרישה שהיא של מצוה, ועל זה נאמר
תשבתי, כך גם קציר לא תשבתי אלא מקציר של רשות, אבל קציר של מצוה
דוחה שבת, ואיזהו קציר של מצוה, קציר העומר. דמצוה לקצור העומר
במוצאי חג הפסח, בליל ששה עשר בניסן, ליל קרבן העומר, ואם חל חג
הפסח ביום שישי [כשהיו מקדשין על פי הראיה], יחול ליל ששה עשר בליל
שבת, ומצוה לקצור העומר בליל שבת. ועל פי זה יתבאר הכל.

דהנה, אם חל העומר בשבת, יחול חג השבועות בשבת, דלעולם ביום
העומר חל חג השבועות. ואם חל חג השבועות בשבת, אין מקריבין קרבן
חגיגה בשבת, כדתנן בחגיגה (יז, א), אבל יש לו תשלומים כל שבעה ימים,
דאמרו בראש השנה (ד, ב), שחגיגה של חג השבועות יש לו תשלומים כל
שבעה, וזה לשונם: "אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא: מניין לעצרת שיש
לה תשלומין כל שבעה - תלמוד לומר (דברים טז, טז) בחג המצות ובחג
השבועות ובחג הסוכות, מקיש חג השבועות לחג המצות, מה חג המצות יש
לו תשלומין כל שבעה - אף חג השבועות יש לו תשלומין כל שבעה" ע"כ.
ועל פי מיושב מדוע כתוב חג השבועות ולא חג הקציר, דכיון דלעיל מיניה
בא הכתוב ללמד שיקצור קציר העומר בשבת, לכן דקדק לכתוב חג
שבועות, באותו הלשון שכתוב בהיקש במשנה תורה, כדי ללמד שיש
תשלומים שבעה לחגיגה של שבועות, כשחל עצרת בשבת, ומיושב דקדוק
א'.

ועל פי זה מבואר מדוע כתוב חג האסיף ולא חג הסוכות. דתנן בחגיגה (ט,
א) שבסוכות יש תשלומין לקרבן חגיגה כל שמונה ימים, שאף על פי שיום
שמיני חג בפני עצמו, מכל מקום אמרו בראש השנה (ד, ב), דלענין
תשלומים, בחג האחרון יש תשלומים לחגיגת סוכות. לפיכך דקדק הכתוב

משך חכמה

פרשת כי תשא, פסקא לח - מב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - כד טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[מב]

לד, כו) וְאִשִּׁית בְּפוּרֵי אֲדָמָתָךְ תִּבְיָא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תִבְשֹׁל גְּדִי
בְּחֶלֶב אֱמוֹ:

מדוע בפרשת משפטים ופרשת כי תשא הוקש בשר בחלב לביכורים ובפ' ראה
לנבילה

כו) לא תבשל גדי כו' במכילתא⁹ (משפטים, פרשה כ), יכול
שאינו נוהג אלא בפני הבית בזמן שמביא בכורים, תלמוד לומר

[מב]

⁹ [מב] לד, כו) וְאִשִּׁית בְּפוּרֵי אֲדָמָתָךְ תִּבְיָא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תִבְשֹׁל גְּדִי
בְּחֶלֶב אֱמוֹ, ע"כ. פסוק זה כתוב גם בפרשת משפטים בלשון זה (כג, יט),
אבל בפרשת ראה כתוב (דברים יד, כא) "לא תאכלו כל נבלה לגר אשר
בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי פי עם קדוש אתה לה' אלהיך לא
תבשל גדי בחלב אמו".

ובמכילתא מבואר, מדוע בפרשת ראה מקיש איסור בשר בחלב לנבלה, וכאן
ובפרשת משפטים לביכורים, דבא הכתוב ללמד, שלא תאמר שאין נוהג
בשר בחלב אלא בפני הבית, בזמן שנוהג ביכורים, לכן כתוב בפרשת ראה
היקש לנבלה, ללמד שנוהג בכל מקום ובכל זמן שנוהג איסור נבלה, דהיינו
אף בזמן שאין הבית קיים. וז"ל המכילתא (משפטים, פרשה כ) "לפי שהוא
אומר ראשית בכורי אדמתך, לא שמענו אלא בזמן שהבכורים נוהגין,
ובמקום שהבכורים נוהגין, שם נוהג בשר בחלב, מקום שאין הבכורים
נוהגין ובזמן שאין הבכורים נוהגין לא שמענו, תלמוד לומר (דברים יד, כא)
לא תאכלו כל נבלה, ונאמר לא תבשל גדי, מה נבלה נוהגת בין בארץ בין
בחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, אף בשר בחלב יהא נוהג כן"
ע"כ.

אבל יש לדקדק, מדוע דוקא בפרשת ראה הוקש לנבלה. ונראה, דפרשת ראה
נאמרה לאחר שילוח מרגלים, שבכו כל העדה (במדבר פרק יד, א), ואיתא
בתענית (כט, א) "אמר רבה אמר רבי יוחנן: אותה לילה ליל, תשעה באב
היה. אמר להם הקדוש ברוך הוא: אתם בכיתם בכיה של חנם, ואני קובע
לכם בכיה לדורות". וכן כתוב בתהילים, שעל ידי בכיה זו נשבע ה' שיהיו

לד, כג - כד) שלש פעמים בשנה יראה כו' כי אוריש גוים מפניך
ולא יחמוד איש את ארצך. הנה⁷ בפרשת משפטים (כג, יז) כתוב
שלש פעמים בשנה וכו' ולא סיים ולא יחמוד איש את ארצך, הוא
כמו שאמרו בפרק כיצד מעברין (עירובין נד, א) שאלמלא נשתברו
לוחות ראשונות לא שלטה בהם אומה ולשון, ואם כן לא היו
צריכים לירא פן יקח אחר את ארצם, אבל כאן שנשתברו הלוחות
ויכולים האומות לנצחון ולשלוט בהן, לכן הוצרך השם יתברך
להבטיח שעל ידי מצות ראה ברגל לא יזוקו, ולא יחמוד איש את
ארצם⁸.

⁷ [מא] לד, כג-כד) - "כג) שלש פעמים בשנה יראה פל זכורך את פני
ה' אלהי ישראל: (כד) כי אוריש גוים מפניך והרחבתי את גבולך ולא
יחמד איש את ארצך בעלתך לראות את פני ה' אלהיך שלש פעמים בשנה",
ע"כ. יש לדקדק, מדוע כאן, סמוך למצות עליה לרגל הבטיח ה' שלא יחמוד
איש את ארצך, ולעיל בפ' משפטים דכתיב (כג, יז) "שלש פעמים בשנה
יראה פל זכורך אל פני ה' אלהיך", לא כתוב שלא יחמוד איש את ארצך.
ונראה, על פי מה שדרשו חז"ל בעירובין (נד, א), על הפסוק (שמות לב, טז)
"הקלחת מעשה אלהים המה והמקתב מקתב אלהים הוא חרות על הקלחת",
רב אחא בר יעקב אמר: שאלמלא לא נשתברו הלוחות אין כל אומה ולשון
שולטת בהן, שנאמר חרות אל תיקרי חרות אלא חירות" ע"כ.

ובזה מיושב הכל, דהציווי להעלות לרגל שכתוב בפרשת משפטים, היה
לפני מעשה העגל, שאז לא ישלוט בהם אומה, ולא היו צריכים לירא פן יקח
אחר את ארצם, אבל כאן בפרשת כי תשא, שנכתב לאחר שנשתברו הלוחות,
ויכולים האומות לנצחון ולשלוט בהן, לכן הוצרך השם יתברך להבטיח,
שעל ידי מצות ראה ברגל לא יזוקו, ולא יחמוד איש את ארצם. ומיושב
הכל בסיעתא דשמיא.

⁸ תמצית דבריו: יש ליישב, מדוע כאן הבטיח ה' שלא יחמוד איש
את ארצך, ולעיל בפ' משפטים שציוה להעלות לרגל, לא הבטיח
הבטחה זו. ונראה, על פי דברי חז"ל, שאלמלא נשתברו לוחות
ראשונות לא היתה אומה שולטת בהם. לכן, בפרשת משפטים
שנכתבה לפני שבירת הלוחות, לא היה צריך להבטיח שאיש לא
יחמוד את ארצך, כי בלאו הכי לא היתה אומה שולטת בהם, אבל
בפ' כי תשא שהיה אחר שבירת הלוחות, היה צריך להבטיח,
שעל ידי מצות עליה לרגל לא יחמוד איש את ארצך.

משך חכמה

פרשת כי תשא, פסקא לח - מב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - כד טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

בארץ חמדה, וישא ידו להם להפיל אותם בגוים ולזרותם
בארצות, לכן כתוב (דברים יד, כא) דבשר בחלב דומיא דנבילה,
אף שלא בפני הבית. ודו"ק¹⁰.

כל נבלה, לא תבשל גדי כו', מה נבלה נהג שלא בפני הבית. יתכן,
כי אחר שלוח מרגלים, וימאסו בארץ חמדה, בכיה זו נקבע
לדורות (תענית כט, א), כמו שכתוב (תהילים קו, כד-כז) וימאסו

¹⁰ תמצית דבריו: הטעם שבפרשת ראה הוקש איסור בשר בחלב
לנבילה, איתא במכילתא, שבא ללמד שנוהג איסור בשר בחלב גם
בזמן שאין בית המקדש קיים, כשם שאיסור נבילה נהג לעולם,
ולא תלמד מהיקש ביכורים שאינו נהג אלא בזמן שבית המקדש
קיים. והטעם שדוקא בפ' ראה הוא הוקש לנבילה, כיון שהיא
נאמר לאחר שילוח מרגלים שנגזר עליהם גלות וחורבן הבית, אבל
לולא זה, היו נוהגים ביכורים כל הזמן, כי לא היה הבית חרב.

בגלות, כדכתיב (קו, כד-כז) – "כד) וימאסו בארץ חמדה לא האמינו
לדברו: (כה) וינגו באהליהם לא שמעו בקול ה': (כו) וישא ידו להם להפיל
אותם במדבר: (כז) וילהפיל ורעם בגוים ולזרותם בארצות".
אם כן, רק לאחר שילוח מרגלים נגזר עליהם שיחרב בית המקדש ויבכו
לדורות, אבל לפני כן לא היה עתיד בית המקדש ליחרב, לכן בפרשת
משפטים ובפרשת תשא לא כתוב שבשר בחלב נהג כשאין בית המקדש
קיים, לכן לא היה צורך להקיש לנבלה ללמד שאין בשר בחלב נהג כשאין
בית המקדש קיים, אבל לאחר שילוח מרגלים שנגזר על בית המקדש
ליחרב, הקישה תורה בשר בחלב למרגלים, ללמד, שאף לאחר החורבן נהג
איסור בסר בחלב. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.